

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи

_____
професор В.Д.Марковський

“ ____ ” _____ 20__ року

Кафедра української мови, основ психології та педагогіки

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»
для вітчизняних фахівців другого (магістерського рівня)
(назва навчальної дисципліни)

навчальний рік _____ 2020–2021 _____

галузь знань _____ 22 «Охорона здоров'я» _____
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ 222 «Медицина», 221 «Стоматологія», 228 «Педіатрія» _____
(шифр і назва спеціальності)

курс _____ 1-й _____

Програма навчальної дисципліни
затверджена на засіданні кафедри
української мови, основ психології та педагогіки

Протокол від.
“ ____ ” _____ 20__ року № ____

Завідувач кафедри
_____ Фоміна Л.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ____ ” _____ 20__ року

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем гуманітарної та соціально-
економічної підготовки

Протокол від.
“ ____ ” _____ 20__ року № ____

Голова
_____ (підпис) Карпенко К.І.
(прізвище та ініціали)

“ ____ ” _____ 20__ року

Розробники: програма розроблена співробітниками кафедри української мови, основ психології та педагогіки Харківського національного медичного університету: завідувачем кафедри канд. філол. наук доцентом Фоміною Л. В., канд. філол. наук доцентом Калініченко О. В., канд. філол. наук доцентом Ніколаєвою А. О., канд. філол. наук Нестеренко А. К.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення «Української мови (за професійним спрямуванням)» полягає у досягненні **кінцевих цілей**, які встановлюються на основі ОПП підготовки лікаря за фахом відповідно до блоку її змістового модуля і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей сформульований через вміння у вигляді цільових завдань (дій). На підставі кінцевих цілей до кожного модуля або змістового модуля сформульовано **конкретні цілі** у вигляді певних умінь (дій), цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення дисципліни.

Завдання:

- засвоїти основоположні поняття з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)»;
- усвідомити значимість державної мови в професійному спілкуванні;
- оволодіти основами фахової мови медика;
- опанувати норми укладання медичних документів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни магістр повинен

знати:

- термінологічну лексику, навички роботи з вузькоспеціалізованими словниками;
- усні та писемні норми мовленнєвого етикету в професійній діяльності лікаря;
- жанрові особливості публічного виступу.

Вміти:

- застосовувати лексико-граматичні категорії сучасної української літературної мови для вироблення оптимальної мовної поведінки в професійній сфері;
- аналізувати доцільність використання лексичних, морфологічних, синтаксичних мовних засобів відповідно до комунікативних намірів.

Диференціювати функціональні стилі сучасної української літературної мови загалом та ознайомитись з дистинктивними ознаками наукового медичного тексту;

- укладати основні адміністративно-канцелярські та медичні документи, а також редагувати перекладні тексти.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок із нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання в Стандарті).

Згідно з вимогами Стандарту, дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

- *інтегральна*: здатність розв'язувати складні практичні проблеми та завдання в процесі навчання;
- *загальні*: здатність навчатися; здатність продукувати нові ідеї (творчість); здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел; здатність до професійного (усного та письмового) спілкування фаховою мовою; здатність до безперервного навчання та саморозвитку, самостійної праці;
- *спеціальні (фахові, предметні)*: професійні знання, вміння та навички фахового спілкування, володіння вербальними та невербальними засобами вираження думки.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі

«Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1	2	3	4	5	6
Інтегральна компетентність					
Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі охорони здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій комплексного й новаторського характеру навіть у невизначених умовах.					
Загальні компетентності					
1	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях	Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті в процесі навчання	Уміти розв'язувати складні задачі й проблеми, які виникають у професійній діяльності	Зрозуміло і недвозначно повідомляти власні висновки фахівцям та нефахівцям	Відповідати за прийняття рішень у складних умовах
2	Здатність до вибору стратегій спілкування; здатність працювати в команді; наявність навичок міжособистісної взаємодії	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки	Уміти обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії	Нести відповідальність за вибір та тактику комунікації
3	Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово	Мати досконалі знання рідної мови	Уміти застосовувати знання рідної мови – як усно, так і письмово	Використовувати рідну мову при фаховому та діловому спілкуванні, при підготовці документів	Нести відповідальність за вільне володіння рідною мовою, за розвиток професійних знань
4	Наявність навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій	Мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності	Уміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності, що вимагає постійного оновлення та інтеграції знань	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь
5	Здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу; здатність вчитися й набувати актуальні в сучасних умовах знання	Знати методи аналізу, синтезу та способи подальшого отримання знань у сучасній ситуації	Уміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання	Формувати відповідні когнітивні й комунікативні ланцюжки для досягнення навчальних цілей	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань

6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	Знати методи застосування знань при вирішенні практичних питань	Уміти використовувати знання при різноманітних практичних ситуаціях	Налагоджувати взаємини по вертикалі та горизонталі залежно від практичної ситуації	Нести відповідальність за своєчасність прийнятих рішень у цих ситуаціях
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
1	Здатність до ведення медичної документації	Знати систему офіційного документообігу в професійній діяльності лікаря, у т.ч. сучасні комп'ютерні інформаційні технології	Уміти визначати джерело та місце знаходження потрібної інформації (залежно від її типу); уміти обробляти інформацію і проводити її аналіз	Отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела та на підставі її аналізу формувати відповідні висновки	Нести відповідальність за повноту та якість аналізу інформації і висновків на підставі її аналізу
2	Здатність до обробки державної, соціальної, економічної та медичної інформації	Знати стандартні методи, у т.ч. кібернетичні технології, а також способи обробки державної, соціальної і медичної інформації	Уміти визначати джерело знаходження потрібної інформації (залежно від її типу); уміти проводити статистичну обробку матеріалу й аналіз отриманої інформації	Формувати висновки на підставі аналізу та статистичної обробки отриманої інформації	Нести відповідальність за якісне та своєчасне виконання статистичної обробки та аналізу отриманої інформації

Результати навчання:

1. Уміння застосовувати лексико-граматичні категорії сучасної української літературної мови для вироблення оптимальної мовної поведінки в професійній сфері.

2. Володіння термінологічною лексикою, навичками роботи з вузькоспеціалізованими словниками.

3. Аналіз доцільності використання лексичних, морфологічних, синтаксичних мовних засобів відповідно до комунікативних намірів.

4. Опанування усними та писемними нормами мовленнєвого етикету в професійній діяльності лікаря.

5. Знання жанрових особливостей публічного виступу.

6. Здатність диференціювати функціональні стилі сучасної української літературної мови загалом та дистинктивні ознаки наукового медичного тексту.

7. Розвиток навичок укладання основних адміністративно-канцелярських та медичних документів, а також редагування перекладних текстів.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню

яких сприяє навчальна дисципліна.

Результати навчання для дисципліни

Володіння студентами мовою на рівні фахового спілкування в усьому багатстві лексичних, фонетичних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних засобів, зокрема термінологічного запасу. Наявність стійких знань про специфіку усної та писемної форм української мови в науковому й офіційно-діловому стилях із урахуванням фахової спрямованості. Уміння складати, перекладати й редагувати тексти медичної спрямованості, уміння укладати основні види документів.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ дисципліни 1. Лексико-граматичні та правописні особливості фахового мовлення медиків.

Тема 1. Сучасна українська мова як засіб професійного спілкування

Тема 2. Лексичний аспект професійної мови медиків. Фразеологізовані одиниці у фаховому мовленні

Тема 3. Термінологія у професійному спілкуванні. Лексико-семантичні відношення в науковій термінології. Особливості української медичної термінології

Тема 4. Словники в професійному спілкуванні. Типи словників, їх функції та роль у підвищенні мовленнєвої культури

Тема 5. Морфологічний аспект медичної професійної мови

Тема 6. Синтаксичний аспект професійної мови медиків

Розділ дисципліни 2. Стильові особливості ділового та професійного спілкування. Культура публічного виступу.

Тема 1. Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовленнєвий етикет лікаря

Тема 2. Публічний виступ та його жанри

Тема 3. Стилiстичний аспект фахової мови медичних працівників

Тема 4. Науковий стиль у фаховому мовленні. Структура та види наукового тексту

Тема 5. Культура писемного ділового мовлення: загальна характеристика

Тема 6. Вимоги до складання та оформлення адміністративно-канцелярських документів

Тема 7. Професійна документація медиків. Особливості її складання та оформлення

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Напрямок підготовки <u>22 «Охорона здоров'я»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: <u>222 «Медицина»</u> <u>221 «Стоматологія»</u> <u>228 «Педіатрія»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
		1-й або 2-й	
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 30 самостійної роботи магістра – 60	Освітньо-кваліфікаційний рівень: фахівець другого (магістерського) рівня	Лекції	
		0 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	
		Лабораторні	
		0 год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: залік	

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна або вечірня)					
	усьог	У тому числі				
	о	лек	пр	лаб	інд	срс
1	2	3	4	5	6	7
Розділ дисципліни 1. Лексико-граматичні та правописні особливості фахового мовлення медиків.						
Тема 1. Сучасна українська мова як засіб професійного спілкування			2			4
Тема 2. Лексичний аспект професійної мови медиків. Фразеологізовані одиниці у фаховому мовленні			2			4
Тема 3. Термінологія у професійному спілкуванні. Лексико-семантичні відношення в науковій термінології. Особливості української медичної термінології			2			4
Тема 4. Словники в професійному спілкуванні. Типи словників, їх функції та роль у підвищенні мовленнєвої культури			2			4
Тема 5. Морфологічний аспект медичної професійної мови			4			6
Тема 6. Синтаксичний аспект професійної мови медиків			2			4
Підсумкове заняття № 1			1			2
Разом за розділом 1	43		15			28
Розділ дисципліни 2. Стильові особливості ділового та професійного спілкування. Культура публічного виступу						
Тема 1. Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовленнєвий етикет лікаря			2			4
Тема 2. Публічний виступ та його жанри			2			4
Тема 3. Стилiстичний аспект фахової мови медичних працівників			2			4
Тема 4. Науковий стиль у фаховому мовленні. Структура та види наукового тексту			2			4
Тема 5. Культура писемного ділового мовлення: загальна характеристика			2			4
Тема 6. Вимоги до складання та оформлення адміністративно-канцелярських документів			2			6
Тема 7. Професійна документація медиків. Особливості її складання та оформлення			2			4

Підсумкове заняття № 2			1			2
Разом за розділом 2	47		15			32
Всього годин по дисципліні	90		30			60

5. Теми лекцій

Програмою не передбачено

6. Теми семінарських занять

Програмою не передбачено

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сучасна українська мова як засіб професійного спілкування	2
2.	Лексичний аспект професійної мови медиків. Фразеологізовані одиниці у фаховому мовленні	2
3.	Термінологія у професійному спілкуванні. Лексико-семантичні відношення в науковій термінології. Особливості української медичної термінології	2
4.	Словники в професійному спілкуванні. Типи словників, їх функції та роль у підвищенні мовленнєвої культури	2
5.	Морфологічний аспект медичної професійної мови	4
6.	Синтаксичний аспект професійної мови медиків	2
7.	Підсумкове заняття № 1	1
8.	Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовленнєвий етикет лікаря	2
9.	Публічний виступ та його жанри	2
10.	Стилістичний аспект фахової мови медичних працівників	2
11.	Науковий стиль у фаховому мовленні. Структура та види наукового тексту	2
12.	Культура писемного ділового мовлення: загальна характеристика	2
13.	Вимоги до складання та оформлення адміністративно-канцелярських документів	2
14.	Професійна документація медиків. Особливості її складання та оформлення	2
15.	Підсумкове заняття № 2	1
Всього годин практичних занять		30

8. Теми лабораторних занять

Програмою не передбачено

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Українська мова (за професійним спрямуванням) як навчальна дисципліна	4
2	Особливості використання лексичних одиниць у мовленні медиків	4

3	Сучасний стан і проблеми української медичної термінології	4
4	Типові помилки слововживання у мовленні лікарів	4
5	Особливості використання самостійних та службових частин мови в текстах ділових документів	6
6	Синтаксичні особливості текстів ділових паперів	4
7	Особливості спілкування медичних працівників у різних комунікативних ситуаціях	4
8	Усне спілкування у сфері професійної діяльності лікаря.	4
9	Культура сприймання публічного виступу	4
10	Медична професійна мова в історії української літературної мови	4
11	Структура та види наукового тексту	4
12	Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації	6
13	Стандартизація медичної документації. Культура її оформлення і читання	4
14	Підготовка до підсумкового модульного контролю	4
Всього годин самостійної роботи магістра		60

10. Індивідуальні завдання

Кількість балів за індивідуальні завдання – 8.

11. Методи навчання

- практичні заняття;
- усне опитування згідно з розробленими викладачем методичними вказівками;
- система тренувальних вправ і творчих завдань;
- блок тестових завдань;
- написання рефератів і наукових повідомлень;
- самостійна робота магістрів.

12. Методи контролю

- поточний контроль;
- проміжний контроль;
- усне опитування

13. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

Залік для дисциплін - проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни та передбачає врахування ПНД (табл.2) та перевірку засвоєння усіх тем з дисципліни. Оцінка визначається у балах від 120 до 200 та відміткою – «зараховано», «не зараховано».

Таблиця 2

**Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються заліком)**

4-бальна шкала	200- бальна шкала	4-бальна шкала	200- бальна шкала	4-бальна шкала	200- бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4.27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

14. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни;
2. Плани практичних занять та самостійної роботи студентів;
3. Методичні розробки для викладача;
4. Методичні вказівки до практичних занять для студентів;
5. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
6. Тестові та контрольні завдання до практичних занять;
7. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу;
8. Перелік питань до заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час заліку.

15. Рекомендована література

Базова

1. Бабич Н. Д. Культура фахового мовлення : навч. посіб. / Н. Д. Бабич. – Чернівці : Книги–XXI, 2006. – 496 с.
2. Голод Р. Б. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. / Р. Б. Голод, О. М. Мельничук. – Івано-Франківськ : Вид-во ІФНМУ, 2013. – 212 с.
3. Караман С. О. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. для ВНЗ / С. О. Караман, О. А. Копусь, В. І. Тихоша. – Київ : Літера ЛТД, 2013. – 544 с.
4. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підр., за програмою МОН. / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – 4-те вид. – Київ : Алерта, 2014. – 696 с.
5. Шутак Л. Б. Культура усного спілкування медичного працівника : навч. посіб. для студентів вищих мед. навч. закладів III–IV рівнів акредитації / Л. Б. Шутак, Г. В. Навчук. – Чернівці : Вид-во БДМУ, 2014. – 177 с.

Додаткова

1. Мацюк З.О., Станкевич Н.І. Українська мова професійного спілкування : [навчальний посібник] / З.О. Мацюк, Н.І. Станкевич. – К. : Каравела, 2010. – 352 с.
2. Семеног О.М. Культура наукової української мови : [навчальний посібник] / О.М. Семеног. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 216 с.
3. Стахів М. Український комунікативний етикет : [навчальний посібник] / М. Стахів. – К. : Знання, 2008. – 245 с.
4. Тетарчук І.В., Дяків Т.Є. Українська мова за професійним спрямуванням : [навчальний посібник для підготовки до іспитів] / І.В. Тетарчук, Т.Є. Дяків. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 186 с.
5. Шутак Л.Б. Культура професійного спілкування: контрольні вправи і тестові завдання : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, А.В. Ткач, Г.В. Навчук. – Чернівці : Видавництво БДМУ, 2012. – 182 с.

Словники

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [з дод. і допов.] / В.Т. Бусел. – К. – Ірпінь : ВТФ Перун, 2005. – 1728 с.
2. Литвиненко Н.П. Тлумачний словник медичних термінів : [рос., латин. та укр. мовами] / Н.П. Литвиненко, Н.В. Місник. – К. – Ірпінь : ВТФ Перун, 2010. – 848 с.
3. Нечай С. Російсько-український медичний словник з іншомовними назвами / С. Нечай. – К. : УЛТК, Фонд ТТ, 2002. – 592 с.
4. Новий словник іншомовних слів : [близько 40000 сл. і словосполучень] / Л.І. Шевченко, О.І. Ніка, О.І. Хом'як, А.А. Дем'янюк. – К. : АРІЙ, 2008. – 672 с.
5. Чумак В.В. Український орфографічний словник : [близько 174 тис. слів] / В.В. Чумак, І.В. Шевченко, Л.Л. Шевченко, Г.М. Ярун; за ред. В.Г. Складенка. – К. : Довіра, 2008. – 997 с.

16. Інформаційні ресурси

1. www.litopys.org.ua
2. www.mova.info
3. www.novamova.com.ua
4. www.pereklad.kiev.ua
5. www.pravopys.net
6. www.r2u.org.ua